

Ny medaljör

För många människor runt om i landet upplevs kombinationen industristad och Uppsala som något främmande. I Uppsala, säger man, finns det väl ingen industri. Och ändå, lärdomsstaden Uppsala var under en hundraårsperiod, från 1860-talets senare del fram till 1970-talet, en stad under stark industriell omvandling.

Och det finns inte särskilt många av dagens uppsalabor som känner till att det i staden har funnits en industri (i Uppsala mest känd som Akademikvarn), som när den lades ned 1946 – hade verkat här i 660 år (från 22 maj 1286). I Sverige torde det bara vara Falu Koppargruva som i fråga om ålder slår denna uppsaliensiska industri.

För mig är det en svindlande tanke att en av mina bästa vänner i livet (f. riksdagsmannen Sven-Eric Åkerfeldt i Nyvla) på 1940-talet malde sin spannmål i samma kvarn där domprosten Andreas And i början på 1300-talet malde Helgeandshusets säd. Det hisnande perspektivet kan sägas vara upprinnelsen till mitt intresse för Uppsalas industriella historia.

I bilden ingår naturligtvis också min bakgrund som stadsbyggnads- resp finans-

kommunalråd i Uppsala på 1970-talet då jag mera handgripligt fick arbeta med alla de samhällseliga problem som uppstod till följd av att många av stadens stora och välkända industriföretag några år tidigare hade avvecklats. Under det arbetet samlade jag på mig ett stort industrihistoriskt material med tanke på ev framtida användning. Det här materialet blev sedan liggande i 20 år innan jag på nytt började rota i det.

Det var då jag upptäckte vilken spännande industrihistoria Uppsala egentligen hade. Det var då jag kom underfund med att det var järnvägen, brännvinet och entreprenörerna tillsammans med en ny samhällsklass – arbetarklassen, d.v.s. människor som mot betalning var villiga att arbeta åt andra – som var ingredienserna när Uppsala under senare delen av 1800-talet industrialiserades. Det var då jag insåg att här fanns ett näst intill bortglömt kulturarv som det fanns anledning att plocka fram, förvalta och åskådliggöra. Resultatet blev boken *"Industristaden Uppsala"* och Uppsala Industriminnesförning där jag varit ordförande de senaste sex åren.

Men jag har inte enbart sysslat med lokal industrihistoria. Den epoken är snarare tredje steget i min yrkeskarriär och föregicks av en period (1966–1980) som politiker och en period (1981–1999) som VD i olika företag inom bygg- och fastighetsbranschen. Jag hann också med ett antal tunga styrelseuppdrag som t.ex. statliga Vattenfall, 4:e AP-fonden, Svenska Kommunförbundet, Sparbankens Kommunkredit AB, Näringslivets byggnadsdelegation, Industriförbundet, Byggnadsforskningensinstitutet m.fl.

Jag föddes 1936 som nummer tio i en syskonskara på fjorton barn födda mellan 1921 och 1945. Familjen bodde då på gården Bostället i Ramsta men jag var bara 1½ år gammal när familjen 1938 flyttade till Tensta prästgård där jag växte upp. Mina föräldrar var prästgårdsarrendatorer.

Familjen var stor men jag kan inte erinra mig att jag någon gång behövde gå och lägga mig hungrig. Något ekonomiskt överflöd var det väl aldrig tal om men man kan nog inte heller säga att vi var särskilt fattiga. För även om vi var många syskon var vi alltid hela och rena.

1951 avled min far. Jag var då 15 år och mina möjligheter till utbildning försvårades. Fortsatta studier i realskola och gymnasium var inte att tänka på. Jordbruksrörelsen skulle leva vidare. Vintern 1953/54 genomgick jag en kurs på Wiks folkhögskola. Här fick jag den "kick" som behövdes för att – vid sidan av det vardagliga arbetet på gården – påbörja studier per korrespondens på Hermods. Kunskapsinhämtandet räckte för högskolestudier vid Socialinstitutet i Stockholm. Då hade jag siktet inställt på att bli kommunalkamrer. 1963 kunde jag kvittera ut mitt diplom som visade att jag avlagt socionomexamen.

Att jag skulle få medalj för mitt arbete med Uppsala industrihistoria har aldrig föresvävat mig. Det var därför med stor glädje och tacksamhet jag mottog Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds hedersmedalj 2008 ur landshövding Anders Björcks hand.

Roland Agius